

КМУ від 12.06.2019 № 419-р. [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>

6 Радкевич В. Сталий розвиток професійної освіти на основі державно-приватного партнерства. В монографії: Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства: монографія / [за наук. ред. В.О. Радкевич, М.А. Пригодія]. – Київ: ІПО НАПН України, 2024. – С.10-32.

Євеліна ЦАРЬОВА,

кандидат педагогічних наук,

директор ДНЗ «Хмельницький центр ПТО сфери послуг»

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ТА ЕКОЛОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: СТРАТЕГІЧНА МІСІЯ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Анотація. *Розглянуто завдання екологічної освіти та принципи циркулярної економіки. Констатовано, що професійна освіта – рушій змін для нової екоорієнтованої економіки.*

Ключові слова: *циркулярна економіка, професійна (професійно-технічна) освіта, green skills, кваліфіковані робітники.*

Сьогодні, коли світ стикається з масштабними викликами – зміною клімату, виснаженням природних ресурсів, забрудненням навколишнього середовища – постає потреба в новому підході до економіки, освіти та людської діяльності загалом. Однією з найперспективніших моделей розвитку є циркулярна економіка, яка ставить за мету не споживання, а відновлення, не відходи, а ресурси. У цьому контексті заклад професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) виступає не лише освітньою установою, а ключовим агентом екологічної трансформації суспільства.

Необхідність, загальність і обов'язковість екологічної освіти як умови формування екологічної культури суспільства закріплено в Законах про охорону навколишнього середовища, документах щодо української освіти. Зростання актуальності проблеми реалізації концепції стійкого розвитку в нашій державі гостро ставить питання про поліпшення якості екологічної освіти й виховання. Згідно Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 р. за № 2697-VIII 2, метою державної екологічної політики є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою

забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем [2].

У галузі екологічної освіти країн Європейських Союзу головними вважаються такі завдання: забезпечення освіти щодо питань розвитку і збереження довкілля для людей різного віку; включення концепції охорони та розвитку навколишнього природного середовища в усі програми навчальних закладів; залучення здобувачів освіти до регіональних і місцевих досліджень у сфері екології; заохочення урядів, навчальних закладів, недержавних громадських організацій до підготовки кадрів у галузі раціонального використання природного навколишнього середовища; забезпечення місцевих громад щодо вирішення проблем охорони довкілля; робота з засобами масової інформації, рекламної індустрії, для заохочування більш активної участі населення в обговоренні проблем та перспектив навколишнього середовища. Необхідність, загальність і обов'язковість екологічної освіти як умов формування екологічної культури суспільства закріплено в Законах про охорону навколишнього середовища, документах щодо української освіти. природокористування і збереження та відновлення природних екосистем. Одним із основних засобів для досягнення цієї мети є підвищення якості освіти в інтересах збалансованого (сталого) розвитку, що дасть змогу встановити методологічні основи та запровадити безперервну екологічну освіту [1].

Циркулярна (або кругова) економіка – це модель, що базується на принципах: мінімізації відходів, повторного використання ресурсів, довготривалості продуктів і матеріалів, екодизайну та енергозбереження. Це перехід від застарілої лінійної моделі «взяти – виробити – викинути» до стратегії «зменшити – використовувати повторно – переробити». Цей підхід потребує нових компетенцій, професій і мислення. Саме професійна освіта має бути першою відповіддю на ці зміни.

Щоб готувати фахівців, здатних працювати в умовах циркулярної економіки, ЗП(ПТ)О має трансформуватися в екологічно орієнтований центр компетентностей. Це означає: інтеграцію екологічного змісту в освітні програми незалежно від професії; переорієнтацію навчання на *green skills* – навички екологічної відповідальності, ресурсоефективності, циклічного мислення; модернізацію виробничого навчання відповідно до сучасних екологічних стандартів.

Сфера послуг безпосередньо впливає на навколишнє середовище через використання ресурсів, виробництво відходів і споживання енергії. Майбутні фахівці цієї галузі повинні володіти не лише

професійними навичками, а й екологічною культурою, що дозволить їм раціонально використовувати природні ресурси, мінімізувати відходи та впроваджувати принципи сталого розвитку у своїй діяльності.

Професійна освіта це та ланка освіти, яка найтісніше інтегрована в економіку, тому вона має стати рушієм змін, створити платформу для нової екоорієнтованої економіки. Циркулярність – це не лише економіка ресурсів, це економіка майбутнього, в якій молодь буде жити, працювати і творити. Завдання освітян полягає не лише в підготовці кваліфікованого працівника, а в формуванні екологічно відповідального громадянина, здатного зберегти й примножити те, що ми сьогодні так стрімко втрачаємо.

Список використаних джерел:

1. Гайдук, О. В., Герлянд, Т. М., Каленський, А. А. & Пятничук, Т. В. (2022) Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник. Київ: ІПО НАПН України.
2. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Ірина ДРОЗІЧ,

*кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-методичної роботи
ДНЗ «Хмельницький центр ПТО сфери послуг»*

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ - НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. *Актуалізовано на необхідності впровадження екологічної компетентності у навчальні програми з професійної підготовки кваліфікованих робітників.*

Ключові слова: *екологічна компетентність, професійна освіта, навчальні програми, кваліфіковані робітники.*

Сучасний світ стоїть перед проблемами екологічної кризи, виснаження ресурсів та необхідністю переходу до циркулярної економіки. Сьогодні Україна інтегрується у європейський «зелений» курс, який базується на принципах енергоефективності, сталого розвитку та декарбонізації. Відновлення країни після війни має ґрунтуватися на сучасних технологіях та інноваційних підходах у всіх сферах – від житлового сектора до промисловості. Формування

екологічної свідомості та відповідального ставлення до довкілля стає пріоритетом для всіх рівнів освіти, зокрема професійної.

Тому сьогодні у ЗП(ПТ)О є вкрай важливою підготовка кваліфікованих фахівців, які можуть впроваджувати екологічно відповідальні підходи в різних сферах виробництва та послуг.

У Законі України «Про освіту» (2017) зазначено, що «метою професійної освіти є формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності й перспектив кар'єрного зростання впродовж життя» [1]. Відтак, підготовка майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) має відповідати суспільним запитам, що сформульовані у стандартах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – СП(ПТ)О), а також враховувати світові тенденції з підготовки фахівців.

Структурування змісту СП(ПТ)О базується на компетентнісному підході, що передбачає формування і розвиток у здобувачів освіти ключових та професійних компетентностей. Ключові компетентності дають змогу особі зрозуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію. Професійні компетентності визначають здатність особи в межах повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку. В СП(ПТ)О одними з ключових компетентностей є екологічна та енергоефективна компетентності, які включають знання: з основ енергоефективності; нормативно-правових актів у сфері енергозбереження, екології; способів енергоефективного використання матеріалів, ресурсів, та енергозберігаючого обладнання у професійній діяльності та побуті; способів енергозаощадження на підприємстві; правил сортування сміття, утилізації відходів; основ раціонального використання, відтворення і збереження природних ресурсів; способів збереження та захисту екології в професійній діяльності та в побуті. А також уміння раціонально використовувати енергоресурси, витратні матеріали у професійній діяльності та у побуті; використовувати енергоефективне устаткування; дотримуватися екологічних норм у професійній діяльності та в побуті.

Отож, екологічна компетентність є невід'ємною складовою сучасної професійної освіти, а впровадження екологічних стандартів у професійну підготовку сприяє формуванню відповідального ставлення

до природних ресурсів та впровадженню принципів сталого розвитку в трудову діяльність.

Розвиток екологічної компетентності у професійній освіті сприяє формуванню відповідальних фахівців, здатних працювати у відповідності до екологічних стандартів. Включення екологічної складової в навчальні програми з робітничих професій допомагає зменшити негативний вплив промислових процесів на навколишнє середовище та сприяє сталому розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Олена ЗАГОРОДНЯ,

заступник директора з НВР, викладач історії, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
ДНЗ «Хмельницький центр ПТО сфери послуг»,

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ: ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ФАХІВЦІВ У ДНЗ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ СФЕРИ ПОСЛУГ»

У сучасному світі, що стикається з глобальними екологічними викликами, концепція сталого розвитку набуває першочергового значення. Вона передбачає гармонійне поєднання економічного зростання, соціальної справедливості та збереження довкілля для нинішнього та майбутніх поколінь. У цьому контексті екологічне виховання та формування екологічної свідомості серед здобувачів освіти стають не просто бажаними, а критично важливими компонентами освітнього процесу, особливо у професійно-технічних навчальних закладах. Адже саме випускники цих закладів, приходячи на виробництво, безпосередньо впливатимуть на формування екологічно безпечних практик у різних галузях.

Професії харчової галузі та ресторанного господарства (кухарі, кондитери, офіціанти, бармени, пекарі) є одними з найбільш ресурсоємних і таких, що генерують значну кількість відходів. Тому інтеграція принципів сталого розвитку в освітній процес для цих спеціальностей є життєво необхідною.

Наприклад, на уроках природничих наук, зокрема хімічного модуля здобувачі освіти вивчають склад харчових продуктів, процеси їх